

מרכז אליאנס ללימודים איראניים

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 5, גיליון 6, יוני 2017

תוכן העניינים

- 3 "הג'האד עובד לשני הכיוונים" - ייצוגי הצלבנים החדשים ברשתות החברתיות
- 5 התגובות ברשתות באיראן לניצחון חסן רוחאני בבחירות לנשיאות
- 7 מוסול, לונדון, טהראן - דאע"ש נערך ליום שאחרי

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון יוני של **ביהייב**. בגיליון הנוכחי נתוודע לאתרים מקוונים הפועלים לגיוס מתנדבים נוצרים ממדינות מערביות לטובת לחימה בשטחי עיראק וסוריה בשם אידאולוגיה אנטי-אסלאמית, המקבלת ביטוי גם בפעולות אלימות המופנות נגד מוסלמים באירופה וצפון אמריקה; נעקוב אחר השיח הרשתי בעקבות נצחוננו של חסן רוחאני בבחירות לנשיאות באיראן, ולדרישות לרפורמות שמציבים הגולשים בפני הנשיא שנבחר מחדש; ונבחן את האופן שבו מתחזק דאע"ש את איום הטרור מחוץ לשטחי עיראק וסוריה, שבהם נוחל הארגון הפסדים טריטוריאליים.

קריאה מהנה!

"הג'האד עובד לשני הכיוונים" - ייצוגי הצלבנים ברשתות החברתיות

אריאל קוך

עם השתלטות דאע"ש על שטחים נרחבים בעיראק וסוריה, החל הארגון ברדיפה אחר נוצרים וקהילות מיעוט נוספות שהביאה להתגייסותם של מתנדבים מארצות נוצריות שונות, בעיקר מצפון אמריקה ומאירופה, להגנתם. מספר המתנדבים, שגויסו ברובם באמצעות הרשתות החברתיות, מוערך במאות בודדות.¹ כחלק ממאמץ זה נוצר גם שיח נוצרי נגדי לשיח הרשתי המפותח של דאע"ש, שמשקף אידיאולוגיה אנטי-אסלאמית המזוהה עם הימין החדש במערב, וחולק למרבה האירוניה קווי דמיון לא-מעטים עם השיח הדאע"שי.² הזנת המתנדבים בתכנים מסוג זה עלולה לקבל ביטוי בפעולות אלימות שיופנו נגד מוסלמים במדינות המוצא, לכשישובו המתנדבים למדינותיהם עם הידע והניסיון הצבאי שרכשו במהלך הלחימה בשטחי עיראק וסוריה. למעשה, ניתן להיווכח כבר כיום בפעילות בולטת של גורמים אנטי-אסלאמיים שכאלה במדינות המערב.

התמונה הופיעה בעמוד הפייסבוק של תנועת "בריטניה תחילה" בצירוף הכיתוב "מתנדבים אנטי-דאע"ש אמיצים מניפים את הדגל הטמפלרי בסוריה!"

העמודים ברשת שמטרתם גיוס מתנדבים נוצרים מעוטרים בסמלים ובדימויים צלבניים והם חלק ממערך מסרים מילוליים ולא-מילוליים המצדיקים ומעודדים אלימות דתית נוצרית בצורת "מסע צלב" כנגד האלימות הדתית מוסלמית ובראשה "הג'האד".³ בין הסמלים, בולט, לדוגמה, דגלם של האבירים הטמפלרים (ראו תמונה) שגורמים שונים המשתייכים לימין הקיצוני במערב עושים בו שימוש, כסמל המשקף את השאיפה להמשיך את מורשת הצלבנים ולהביא למיגור האיום המוסלמי. את תהליך המיגור יש לחולל לשיטתם הן במרחב המזרח תיכוני, בו הוא מגולם בדמותו של דאע"ש, והן בארצות הנוצריות באירופה ובצפון אמריקה, בהן ישנם תומכים המזדהים עם האידיאולוגיה הסלפית-ג'האדית. נוצרת אפוא מעין מקבילה בה מבקשים גורמים אלו להציב את דגל הטמפלרים כנגד "הדגל השחור" של

הסלפיה-ג'האדית. זוהי רק דוגמה אחת לאופן בו יוצרים האתרים הללו שיח שבסופו של דבר דומה בצורתו הסמלית ובאופי תכניו לשיח הג'האדי, רק שמקורו במחנה הנגדי. הדמיון הסגנוני בולט גם בטיעונים הדתיים המוצגים הכוללים לדוגמה שימוש בפסוקים מהברית החדשה שמבטאים את השאיפה להגן על האחים לאמונה הנוצרית ולמגר את האויב והשפעתו מהמרחב הנוצרי.

גורמים המזוהים עם הימין הקיצוני החדש במערב אירופה, צפון אמריקה ואוסטרליה מגייסים את הלוחמים הנוצרים ופועלים לקליטתם ביחידות ייעודיות. אלה כוללות את "גדוד בבילון" הלוחם במסגרת גוף שנקרא "הגיוס העממי" (אל-ח'שד אל-שעבי), מיליציה שיעית הנהנית מסיוע ותמיכה של איראן; כמו גם, גוף נוצרי הנקרא "המקריבים עצמם" (ז'ויח' נושא, באסיריאנית), שלוחם במסגרת הפשמרגה.⁴

המתנדבים הנוצרים מציבים איום בטחוני בפני הרשויות במדינות מוצאם שיעקר חששם היה מפני חזרתם של הג'האדיסטים, ונאלצות כעת להתמודד גם עם חזרתם האפשרית של אותם נוצרים מיליטנטים למודי קרבות.

כבר בפתח המאה ה-21 גבתה אלימות הימין הקיצוני נפשות בתוך אירופה. בין הדוגמאות הבולטות, פעילות המחתרת הנאו-נאצית בגרמניה בין השנים 2000 ל-2006, שחבריה רצחו עשרה אנשים, רובם ממוצא תורכי, ופוצצו מטעני חבלה ברחובות הומים. גם אנשי שמאל באותם אזורים נתונים לביקורת חריפה בשל תמיכתם בפליטים ומואשמים לעתים בבגידה ובסיוע ל"אסלאמיזציה" של המערב, ועל כן יש גם מי שטוען שצריך לחסלם בשל כך. ביטוי למימוש תפישה זו התקבל במעשיו של אנדרס בהרינג בריוויק, לאומן נורבגי שהזדהה כאביר טמפלרי וטבח ביולי 2011 בעשרות בני נוער ממפלגת העבודה הנורבגית. דוגמה עדכנית מיוני אשתקד היא רצח חברת הפרלמנט הבריטית, ג'ו קוקס, שתמכה בהכנסת פליטים שברחו מהמלחמה בסוריה לבריטניה. שתי הדוגמאות האחרונות למתקפות הימין הקיצוני באירופה התרחשו במהלך חודש יוני והם כוללים את ניסיון הדריסה של מפגינים עיראקים שביצע צעיר נאו-נאצי במאלמו שבשבדיה,⁵ ופיגוע הדריסה של מוסלמים ליד מסגד "פינסבורי פארק" בלונדון, שהתרחש חמישה ימים מאוחר יותר, וגרם לפציעתם של שמונה בני אדם.⁶

גם בצפון אמריקה אנו עדים לעלייה באלימות אנטי-אסלאמית. מתחילת השנה התרחשו מספר מקרי אלימות שהוגדרו "פשעי שנאה" ו"טרור". דוגמה לכך באירוע הירי שהתרחש בינואר במסגד בקוויבק בידי לאומן קנדי בשם אלכסנדר ביסונט, והביא למותם של שישה מתפללים; או באירוע הדקירה של שלושה נוסעי רכבת בפורטלנד שבאורגון בסוף מאי, שהתעמתו עם גזען בשם ג'רמי כריסטין לאחר שתקף מילולית שתי נשים מוסלמיות, והביא למותם של שני בני אדם ולפציעתו של שלישי. כפי שניתן להיווכח, אלימות הימין הקיצוני החדש מופנית נגד מוסלמים, אך גם כלפי אנשי שמאל והציבור הרחב שעלול למצוא עצמו בתווך.

אחד מגורמי הימין החדש המרכזיים שהחיו את השיח הצלבני-טמפלרי ברשתות החברתיות בשנים האחרונות היא "הליגה להגנה אנגלית" (English Defence League, EDL), תנועת רחוב שהחלה לפעול באנגליה ב-2009 ובעקבותיה נוסדו קבוצות דומות באירופה ומחוצה לה. תנועה זו רוממה את האבירים הטמפלרים ושאפה להמשיך את מורשתם. הסמל של ה-EDL ושל יתר "הליגות להגנה" הוא הצלב של סנט-ג'ורג', הקדוש הנוצרי הנחשב לפטרונה של אנגליה, שמתחתיו הכיתוב "תחת סמל [צלב] זה נכבוש" (In Hoc Signo Vinces, בלטינית), שהיה לפניו סיסמת הצלבנים. התנועה עושה שימוש נרחב ברשתות החברתיות, ומפיצה "ממים", איורים ותמונות של אבירים צלבנים שאליהם נלווים סיסמאות המאיימות במסע צלב כנגד הג'יהאד: "הג'יהאד עובד לשני הכיוונים", ו"אני אראה את הג'יהאד שלך, ואוביל את מסע הצלב [שלך]".

דוגמה לתנועה שקמה ברוח זו היא "בריטניה תחילה" (Britain First) שעמוד הפייסבוק שלה זכה לכשני מיליון לייקים.⁷ פעילי התנועה עורכים מצעדים בשכונות מוסלמיות כשצלבנים ודגל הטמפלרים בידיהם ומפגינים בכניסה למסגדים תוך חלוקת העתקים של הברית החדשה. דוגמאות לעמודי פייסבוק נוספים המציגים תכנים נוצריים דומים ואשר מגייסים לוחמים למלחמה נגד דאע"ש אפשר למצוא בשפה האנגלית, ספרדית, צרפתית וגרמנית, המצביעים על כך שמדובר בתופעה נרחבת וחוצת-גבולות, שאינה תחומה למדינה מסוימת.

לסיכום, הימין החדש, האנטי-אסלאמי, במערב מציב איום בדמותם של מיליטנטים נוצרים המתנדבים לצאת לסוריה ועיראק ולהילחם בדאע"ש, או לחילופין לפעול במדינות המוצא נגד תומכים של הסלפיה-ג'יהאדיה. זרם זה נעזר בשיח סמלי ומילולי "צלבני" המעודד תהליך של הקצנה דתית-נוצרית, ומבליט את התפיסה הרואה באלימות כלי לגיטימי להתמודדות עם האיום הג'יהאדי, שמתרחבת מהמזרח התיכון לתוך

אירופה. כתוצאה מכך, ניתן להבחין, בין היתר, בתהליכי מיליטריזציה של תנועות חברתיות המזוהות עם הימין, והיווצרות של גופים מעין-צבאיים, המורכבים מלוחמים בעלי ניסיון קרבי שצברו בשדות הקטל של סוריה ועיראק, המעוניינים למגר את מה שהם רואים כאויב המוסלמי שמאיים פיזית ורוחנית על הנוצרים ברחבי העולם.

התגובות ברשתות באיראן לניצחון חסן רוחאני בבחירות לנשיאות

ד"ר רוז צימט

חרף מתקפת הטרור שביצע ארגון דאע"ש בטהראן ב-7 ביוני, עומד ניצחונו הסוחף של חסן רוחאני בבחירות לנשיאות איראן שהתקיימו ב-19 במאי, במוקד השיח הציבורי ברשתות החברתיות. הרשתות שימשו במהלך מערכת הבחירות כלי מרכזי בידי המתמודדים משני הזרמים הפוליטיים המרכזיים לניהול מסע הבחירות שלהם. ואולם, עם היוודע התוצאות, הפכו הרשתות לזירת פעילות עיקרית עבור תומכי הנשיא להביע את שמחתם ולהעלות את דרישותיהם מהנשיא שנבחר מחדש. זאת בעוד תומכי המועמד היריב, איש הדת השמרני אבראהים ראסי, בחרו להדיר רגליהם מהרשתות בתום מערכת הבחירות.

מערכת הבחירות לנשיאות התאפיינה בשימוש נרחב שעשו כלל המועמדים ברשתות כאמצעי לגיוס תמיכה ציבורית, שלא הוגבל הפעם לתומכי הנשיא מקרב הרפורמיסטים שנוכחותם ברשת בולטת מזה שנים. גם המתמודדים השמרנים, ובראשם איש הדת ראסי, בלטו בנוכחותם המשמעותית ברשתות מתוך הכרה בהשפעתן הרבה ובפוטנציאל הטמון בהן להעברת מסרים בצורה יעילה והמונית. מאמצי המועמדים השמרנים לנצל את הרשתות על מנת לגייס תמיכה מצד האזרחים, ובמיוחד צעירים, גברו ככל שמערכת הבחירות התקרבה לסיומה. הגדיל לעשות אבראהים ראסי כאשר ימים ספורים טרם מועד הבחירות העלה לרשת את תמונתו בחברת הראפר האיראני הידוע אמיר תאתאלו. הפצת התמונה נועדה, ככל הנראה, לשפר את תדמיתו בקרב הצעירים, אך למעשה עוררה בעיקר תגובות לעג כלפי איש הדת השמרני הידוע בהתנגדותו הנחרצת לכל ביטוי של חדירה תרבותית מערבית, ובכלל זה מוסיקה מערבית, והואשם לפיכך באופורטוניזם.

על חשיבותן של הרשתות במערכת הבחירות ניתן ללמוד גם מהעניין הרב שהן עוררו באמצעי התקשורת המסורתיים. במאמר שפורסם בעיתון הרפורמיסטי "אעתמאד", הוגדרו הרשתות כ"אמצעי החשוב והמשפיע ביותר בבחירות". במאמר נטען כי ניצחונו של רוחאני התאפשר במידה רבה בזכות התכנים שהועלו לרשתות על ידי אזרחים תומכי הנשיא שהצליחו להשפיע על "הקולות הצפים", כמו גם בזכות רשת אינסטגרם שהעבירה את נאומי הבחירות של רוחאני בשידור חי לעשרות אלפי אזרחים והציעה בכך חלופה לערוצים הממוסדים ברדיו ובטלוויזיה הנשלטים בידי מוסדות המשטר שאינם נבחרים על-ידי הציבור.⁸

עם היוודע תוצאות הבחירות הוצפו הרשתות בגילויי שמחה מצד תומכי רוחאני, שהעלו את תגובותיהם תוך שימוש בתיוגים (האשטאגים) כדוגמת "סיפור הגבורה של [חודש] ארדיבהשת [החודש האיראני המקביל למאי]", "ניצחון" ו"עד שנת 1400" [השנה האיראנית המקבילה לשנת 2021, מועד הבחירות הבאות לנשיאות]. התגובות כללו העלאת סרטונים מחגיגות הניצחון של תומכי הנשיא ברחבי איראן וברכות לנשיא הנבחר, גילויי שמחה לאידו של ראסי, והעלאת תמונות מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית, ובראשם הנשיא לשעבר מוחמד ח'אתמי, שתמונתיו אסורות בפרסום באמצעי התקשורת הממלכתיים.⁹

**כרוז שהופץ ברשת טוויטר, לאחר
ניצחון רוחאני בבחירות, בצירוף
הכיתוב "ניצחנו"**

במקביל לגילויי שמחה, ניצלו תומכי רוחאני את הרשתות כדי לבטא את ציפיותיהם ודרישותיהם מהנשיא לקראת תקופת כהונתו השנייה. רבים מהם הדגישו כי על הנשיא לנצל את ניצחונו על מנת לממש את ההבטחות שפיזר במהלך מערכת הבחירות ולא להתייחס לתמיכה הציבורית בה זכה כמובנת מאליה. "מר רוחאני! החל מהיום נפקח על התנהלותך ונישאר מבקריך. יכולת ההתמדה של [תנועת] הרפורמות תלויה בביקורת, ובימים אלה יש מקום רב לביקורת", צייצה אחת הגולשות.¹⁰ הגולשים האיראנים יצרו את התיוג "אילו הייתי רוחאני" והעלו תגובות בהן פירטו את דרישותיהם מהנשיא, בעיקר בנוגע לשיפור המצב הכלכלי ולהרחבת חירויות הפרט.¹¹ ניתן להסביר תגובות אלה באכזבה - גם מצד תומכי הנשיא - מהישגיו המוגבלים של רוחאני במהלך

תקופת כהונתו הראשונה, ובמיוחד ביחס לפתרון מצוקותיהם הכלכליות של אזרחי איראן וכן להבטחותיו לשפר את מצב זכויות האדם. שליטת השמרנים ברוב מוקדי הכוח המרכזיים באיראן, ובכלל זה לשכת המנהיג, הרשות השופטת, כוחות הביטחון ואכיפת החוק ומשמרות המהפכה, הקשתה על הנשיא לממש את הבטחותיו. תומכי רוחאני, המודעים היטב למגבלות הכוח שלו, מקווים כעת כי ניצחונו הסוחף יאפשר לו לממש את הבטחותיו ביתר קלות. היטיב לבטא תקוות אלה אחד הגולשים שצייץ בטוויטר: "אילו הייתי רוחאני, הייתי שם כל יום לנגד עיניי את המספר 24 מיליון [מספר המצביעים עבור רוחאני] והייתי אומר לעצמי ללא פחד לגבי כל מה שהייתי רוצה לעשות: לך ותעשה, העם ניצב מאחוריך".¹²

בניגוד לתומכי רוחאני, נוכחותם של תומכי ראיסי ברשת עם היוודע תוצאות הבחירות דעכה באופן משמעותי. מספר גולשים המזוהים עם המחנה השמרני התייחסו אומנם לתוצאות הבחירות, הודו בכישלונם ואף ניסו להסבירו באי-סדרים בבחירות או בכשלים בהתנהלות השמרנים בבחירות. כך, לדוגמה, טען העיתונאי והחוקר השמרני פיאם פזלינז'אד כי ניצחון רוחאני לא היה מפתיע לנוכח פרישתו של ראש עיריית טהראן, מוחמד באקר קאבליאף, מהמרוץ ימים ספורים לפני מועד הבחירות והפצת תמונתו מעוררת המחלוקת של ראיסי עם הראפר תאטאלו.¹³ את הדעיכה בפעילות השמרנים ברשת בתום הבחירות ניתן להסביר ביחסם המסורתי המסויג כלפי פלטפורמה זו, והגבלת השימוש בה לעתות בחירות או לצורך קמפיינים נקודתיים. זאת בשונה מהרפורמיסטים הרואים את הנוכחות ברשת הכרחית להפצת עמדותיהם ולגיוס תמיכת הציבור נוכח שליטת השלטונות ברוב אמצעי התקשורת.

מערכת הבחירות לנשיאות איראן מהווה ביטוי נוסף למגמה הנמשכת של שימוש גובר והולך ברשתות החברתיות לצרכים פוליטיים, ובכלל זה לניהול מערכות בחירות. אין ספק כי להתפתחות זו יש השפעה גם על תוצאות הבחירות, משום שהציבור האיראני נחשף למידע שהנגישות אליו הייתה מוגבלת בעבר. הגם שהימין השמרני מכיר כיום בחשיבות הרשתות, הרי שנוכחותם הבולטת והרציפה של הרפורמיסטים ברשתות מאפשרת להם לנצלן באופן יעיל יותר הן בשגרה והן בעת בחירות. הדבר מעמיד את הימין השמרני בפני קושי ניכר לגייס את תמיכת האזרחים וכתוצאה מכך הפער בין הציבור האיראני למוסדות המשטר הנשלטים עדיין על-ידי השמרנים הולך ומעמיק.

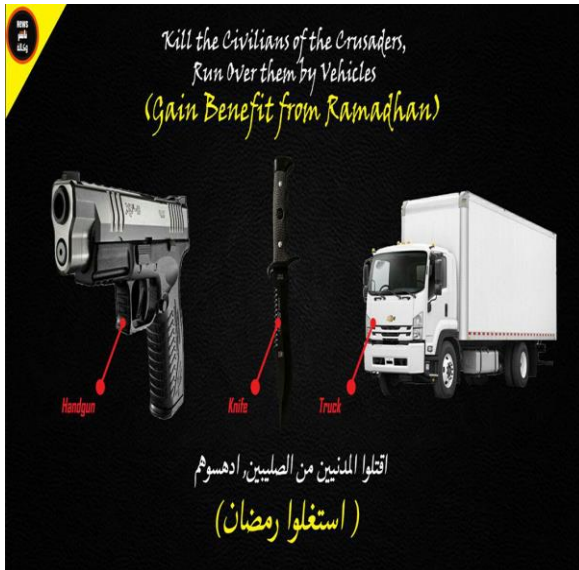
מוסול, לונדון, טהראן - דאע"ש נערך ליום שאחרי גלעד שילוח

ההתנהלות התקשורתית של דאע"ש ותומכיו ברשתות החברתיות במהלך החודשיים האחרונים משקפת את התהליכים הקריטיים שמתחוללים בו, שלוש שנים בדיוק מאז ההכרזה על הקמת הח'ליפות האסלאמית. מחד גיסא, קיץ 2017 מסמן עבור הארגון את מה שנראה כאובדן השליטה על מוסול, מעוזו החשוב ביותר בעיראק, ותחילת הקרבות לדחיקתו מהמעוז הסורי אל-רקה, הנחשב לבירת 'הח'ליפות'. מאידך גיסא, נהנה הארגון משורה של הצלחות משמעותיות מחוץ לסוריה ועיראק שנקשרו בשמו, ובאים לידי ביטוי במתקפות טרור שבוצעו ברחבי העולם, בדגש על אירופה. אלה מלמדים כי לצד ההפסדים שנחל דאע"ש, אימו לא פג, אלא שינה צורה.

שמונה חודשים לאחר שהחלה באופן רשמי המערכה לשחרור מוסול בהובלת הצבא העיראקי ובגיבוי הקואליציה הבינלאומית של ארצות הברית, נראה כי הארגון מכיר בתבוסה בעיר הלכה למעשה. הארגון פועל לטיפול הנרטיב לפיו ההפסד במוסול הוא בבחינת מבחן אמונה של אללה עבור מאמיניו לקראת הצלחות בעתיד, וכי מראש היה מדובר בקרב בלתי אפשרי של "מעטים מול רבים"¹⁴. כך היה בנאומו של מנהיג הארגון אבו-בכר אל-בגדאדי בנובמבר אשתקד, וכך גם בנאום מוקלט שנשא דובר הארגון הנוכחי אבו-חסן אל-מוהאג'יר ב-12 ביוני¹⁵. ואולם, הצעד שסימל יותר מכל את הוויתור הסופי על העיר לאחר חודשים ארוכים של לחימה היה פיצוץ מסגד אל-נורי שברובע העתיק של מוסול בידי פעילי הארגון. המסגד, שקיים מאז המאה ה-12 נחשב לאחד האתרים החשובים בעיר, ובו הכריז אל-בגדאדי על הקמת הח'ליפות ביוני 2014. על אף עדויות שהראו כי המסגד נהרס בפיצוץ מבוקר, הארגון הכחיש את מעורבותו והאשים את הקואליציה הבינלאומית בהפצצת המסגד מהאוויר, ואף פרסם סרטון באמצעות "אעמאק", סוכנות הידיעות של הארגון, שלכאורה מוכיח את טענותיו.¹⁶

במקביל, מתמודד הארגון מול מערכה נוספת שנפתחה בתחילת יוני לכיבוש אל-רקה בהובלת "כוחות סוריה הדמוקרטית", קואליציה של מליציות כורדיות וערביות הנתמכת על ידי ארצות הברית. הימים הראשונים לקמפיין של דאע"ש נגד המערכה באל-רקה התאפיינו בדיווחים נרחבים מטעם סוכנות "אעמאק" לפיהם מטוסים אמריקאים השתמשו בפצצות זרחן כנגד ריכוזי אוכלוסייה באל-רקה, דבר המנוגד לחוק הבינלאומי.¹⁷ בסרטונים שהפיץ הארגון, מוצגים ילדים ואזרחים שנפגעו לכאורה מההפצצות. מטרת הארגון להעביר מסר לפיו הוא אינו התוקפן במערכה זו, אלא קורבן שלה, וכדי להציג את האזרחים המוסלמים כמי שמשלמים את המחיר על תקיפות המערב. מדובר בטקטיקה תקשורתית מוכרת שלו בה הוא מקדם נרטיב של התקרבות כדי להצדיק את פעולותיו, בכלל זה הפיגועים נגד המערב, וכדי להשיג תמיכה מצד מוסלמים ברחבי העולם.

בצד ההפסדים הצפויים, נרשמו לא מעט הצלחות שזוהו עם הארגון. הפיגועים שבוצעו במנצ'סטר, לונדון, מלבורן וטהראן הם חלק מרצף של יותר מ-20 מתקפות שהתרחשו מאז יוני 2016 בערים אירופיות גדולות, בהן נקטלו חייהם של מאות הרוגים, שהארגון נטל עליהן אחריות באמצעות סוכנות "אעמאק". אף שחלק גדול מהפיגועים בוצע בהשראת הארגון וללא מעורבות ישירה שלו, ממשיך הארגון בהתנהלות התקשורתית הרואה במפגעים "חיילים" הפועלים למענו ותורמים למיצובו כאיום על ביטחון העולם. ואולם, לאחרונה התרחשו מספר אירועים שהארגון נטל עליהם אחריות, מבלי שנמצא ולו קשר אידיאולוגי, המעידים על

פוסטר שהופץ על ידי תומכי דאע"ש בטלגרם, יוני 2017

הלחץ, ואף הייאוש, בו שרוי הארגון. כך לדוגמה, בתחילת חודש יוני נטל הארגון אחריות על הצתת בית קזינו במנילה, בירת הפיליפינים, שהביאה למותם של 36 אנשים, ואף ציין כי שמו של המחבל הוא אבו אל-ח'יר אל-ארח'בילי.¹⁸ הרשויות המקומיות שללו את טענות הארגון והצהירו כי מדובר באזרח פיליפיני בן 42 בשם ג'סי קרלוס הידוע כמכור להימורים, שביצע את הפיגוע כנקמה על כך שלא הורשה להיכנס לקזינו כחודש לפני כן.¹⁹ מקרה נוסף המטיל ספק באשר לאמיתות נטילות האחריות של הארגון התרחש ב-17 ביוני, שאז דאע"ש נטל אחריות למתקפה משולבת שבוצעה בידי חוליה של שלושה מחבלים בשער שכם, בה נהרגה לוחמת מג"ב. מדובר במאורע ייחודי, שכן זו הפעם הראשונה שבה הארגון נטל אחריות לפיגוע

שבוצע בשטח ישראל. בפועל, דחו ארגונים פלסטינים כדוגמת חמאס את ההודעה וטענו שהמחבלים השתייכו לארגון "החזית העממית".²⁰ דאע"ש לא סיפק הוכחות ממשיות למעורבותו בפיגוע, והגביר את הספק באשר לאחריותו על כך.

ההחלטה של דאע"ש לאמץ את פיגועי הטרור כעדות לפעילות תומכיו ברחבי העולם נובעת משיקולים מעשיים, אך לא פחות מכך משקפת גישה חדשנית, שדאע"ש שותף בולט בהטמעתה, והיא הסתמכות על קהילה ווירטואלית המזינה ומוזנת מתכנים המופצים ברשת, המעניקה להם מוחשיות. גישה זו התפתחה ככל שהתפתח השימוש ברשתות המקוונות. במקרה הנדון, חוזר דאע"ש על נוסח נטילת האחריות לפיו המפגעים הם "חיילים של המדינה האסלאמית שביצעו את המתקפה בתגובה לקריאות לתקוף את מדינות הקואליציה", הממחישה תפיסה זו. הארגון מגדיל לעשות ומצרף את הפיגועים הללו לסך הפעילות הכללית שלו.

לא בכדי, ממשיך הארגון בפעילות מאומצת ברשתות החברתיות שמטרתה לעודד פיגועי "זאב בודד" במערב הממחישה את ציפיותיו להמשך המתקפות ברחבי העולם, בין אם מדובר בפיגועים שמבוצעים בהכוונתו הישירה או בהשראתו בלבד. דאע"ש עושה שימוש נרחב בירחון הרשמי שלו, "רומיה", המופץ בעשר שפות שונות (החל מאנגלית, צרפתית וגרמנית ועד לפשטו, אינדונזית ובוסניית) ובערוצי רשת הטלגרם, להפצת תכנים אידיאולוגיים והכוונה מעשית. דוגמה לכך בסדרת מאמרים שפרסם הארגון בפלטפורמות אלה, תחת הכותרת "הטרור הצודק" (Just Terror). סדרה זו כוללת שיעורים מפורטים על האופן שבו יש לבצע פיגועי דקירה, דריסה על ידי משאית והצתה, וכיצד לנצל את חוסר הפיקוח על כלי נשק בארצות הברית כדי לקחת בני ערובה. דוגמה נוספת בפוסטר שהופץ בשפה האנגלית והערבית בתחילת יוני בערוצים המזוהים עם הארגון בטלגרם ובו קריאה "לנצל את רמדאן" לטובת ביצוע פיגועי דריסה ודקירה (ראו תמונה). נוסף על כך את המאמצים הלא רשמיים שמבצעים תומכי הארגון בטלגרם, המזינים את הרשתות בקבצים ומדריכים שנועדו לסייע "לטרוריסט המתחיל". אלה כוללים הדרכות בנושאים כדוגמת אימוני כושר גופני, אימוני נשק, בניית מטענים, נוהלי התנהגות בעת חקירה ועוד.

ריכוז המאמץ של דאע"ש לעידוד פיגועים במערב מגלה כי חרף ההתכווצות הטריטוריאלית המשמעותית ממנה סובל הארגון, אין משמעות הדבר שהארגון ייעלם ועימו יתפוגג האיום שהוא מציב על המזרח התיכון והמערב. להפך, ייתכן שמאמץ זה יגבר כל עוד הארגון יתקשה להציג הישגים אחרים. ביטוי לכך התקבל בזמן הפיגוע הראשון שביצע הארגון על אדמת איראן בתחילת חודש יוני, שנחשב להצלחה גדולה, עת חדרו מחבלים לבניין הפרלמנט ולמוזוליאום של חי'ומיני ורצחו 18 אנשים. בזמן הפיגוע פרסמה סוכנות "אעמאק" סרטון ובו נראים מספר מפגעים היורים בקורבנות בתוך הפרלמנט האיראני תוך שהם צועקים: "אתם חושבים שנסתלק? אנחנו [דאע"ש] נשארים כאן עד יום הדין", מסר שהארגון צפוי להמשיך ולתחזק.

-
- Henry Tuck, Tanya Silverman and Candace Smalley, "Shooting in the Right Direction": Anti-ISIS Foreign Fighters in Syria & Iraq", *The Institute for Strategic Dialogue*, Horizons Series No. 1, 2016, pp. 8-9. <http://www.strategicdialogue.org/wp-content/uploads/2016/08/ISD-Report-Shooting-in-the-right-direction-Anti-ISIS-Fighters.pdf>
- ההבדל בין הימין הקיצוני החדש לימין הקיצוני המסורתי הוא בהתמקדות של הזרם החדש בנושא יחיד והוא ההתנגדות לאסלאם, וכפועל יוצא מזה התנגדות למוסלמים ולהגירת מוסלמים לאירופה. לכאורה, זרם זה אינו פועל מתוך עליונות גזעית כי אם תרבותית, בעוד הזרם המסורתי חותר נגד הדמוקרטיה ומבקש להחליפה במשטר פשיסטי וגזעני.
- הכינוי "צלבנים" לבני ארצות הנוצרים (המערב) התקבע מאז הכריז אסאמה בן-לאדן על "ג'האד נגד היהודים והצלבנים" ב-1998.
- ראה הערה 1, עמודים 36-37.
- <https://www.rt.com/news/392278-sweden-refugees-nazi-car/> :19.6.17⁵
- <https://www.theguardian.com/uk-news/live/2017/jun/19/north-london-van-incident-finsbury-park-casualties-collides-pedestrians-live-updates> :19.6.17⁶
- פלטפורמות מקוונות של "בריטניה תחילה", 16.6.17: <https://www.britainfirst.org/> ; <https://twitter.com/BritainFirstHQ> ; <https://www.facebook.com/OfficialBritainFirst/> ; <https://www.youtube.com/channel/UCtEsYNHwF37lrd9IH7Tv-uA>
- הרשתות החברתיות: הניחוח התקשורת של הבחירות, "אעמאד", 25 במאי, 2017.
- תגובות גולשים בטוויטר בעקבות ניחוח רוחאני, 28.5.17:
- <https://twitter.com/search?q=%23D8%AA%DA%A9%D8%B1%D8%A7%D8%B1%DA%A9%D8%B1%D8%AF%DB%8C%D9%85&src=typd> ;
- https://twitter.com/search?vertical=default&q=%20%23D8%AD%D9%85%D8%A7%D8%B3%D9%87_%D8%A7%D8%B1%D8%AF%DB%8C%D8%A8%D9%87%D8%B4%D8%AA&src=typd ;
- <https://twitter.com/search?q=%23D8%A8%D8%B1%D8%AF%DB%8C%D9%85%20&src=typd> :28.5.17¹⁰
- <https://twitter.com/smt0/status/865810499837079553> :28.5.17¹¹
- https://twitter.com/hashtag/%D9%85%D9%86_%D8%AC%D8%A7%DB%8C_%D8%B1%D9%88%D8%AD%D8%A7%D9%86%DB%8C_%D8%A8%D9%88%D8%AF%D9%85?src=hash :28.5.17¹²
- https://twitter.com/mohmd_mozafari/status/865838362653061124 :28.5.17¹³
- <https://twitter.com/Fazlinejad/status/865717257695088642> :28.5.17¹⁴
- דוגמא לנרטיב בהשוואות שביצע הארגון בין הקרב במוסול לקרב אל-אחזאב המכונה "קרב המחנות", וידוע גם בשם "קרב השוחה". בקרב זה, שהתרחש בשנת 627 לספירה, נלחמה הקהילה המוסלמית הצעירה בהנהגת הנביא מוחמד מול קואליציה גדולה של אויבים בהובלת שבט קורייש.
- "New audio message from The Islamic State's Abū al-Ḥasan al-Muhājir: 'And When The Believers Saw The Companies'", *Jihadology*, 12.06.17. <http://jihadology.net/2017/06/12/new-audio-message-from-the-islamic-states-abu-al-%E1%B8%A5asan-al-muhajir-and-when-the-believers-saw-the-companies/> ; <https://www.youtube.com/watch?v=N6oXY-6UjnE> :22.06.17¹⁶
- Gilad Shiloach, "Syrians Accuse U.S.-Led Forces Of Bombing Raqqa With White Phosphorus", *Vocativ* 11.06.17. <http://www.vocativ.com/437565/syrians-accuse-u-s-led-forces-of-bombing-raqqa-with-white-phosphorus/>
- James Griffiths, "ISIS claims Manila casino attack despite police denial", *CNN*, 02.06.17. <http://edition.cnn.com/2017/06/02/asia/manila-philippines-resort-world-isis/index.html>

Richard C. Paddock and Felipe Villamor, "Manila Casino Attacker Was a Gambling Addict, the Philippine Police Say", New York Times, 04.06.17. <https://www.nytimes.com/2017/06/04/world/asia/philippines-casino-resorts-world-manila-jessie-carlos.html>

Maayan Lubell, "No evidence of Islamic State link to Jerusalem attack: Israeli police", Reuters, 17.06.17. <https://www.reuters.com/article/us-israel-palestinians-idUSKBN19805U>